

IKÄIHMISIIN KOHDISTUVIEN OMAISUUSRIKOSTEN ENNALTA EHKÄISEMINEN

Vierailun toteuttaminen Länsi-Uudellamaalla
Sanna Sakko & Eerika Suominen

05/2019

Tiivistelmä

Tekijät		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Sanna Sakko & Eerika Suominen		Poliisi (AMK), 20171	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Ikäihmisiin kohdistuvien omaisuusrikosten ennalta ehkäiseminen – Vierailun toteuttaminen Länsi-Uudellamaalla		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Jasmin Kaunisto / Psykologia Jaakko Kauppila / Psykologia		Toiminnallinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Tämän opinnäytetyön aihe on ikäihmisiin kohdistuvien omaisuusrikosten ennalta ehkäiseminen, sekä siihen liittyvän vierailun toteuttaminen Länsi-Uudellamaalla. Aihe on ajankohtainen ja ollut paljon esillä eri medioissa.</p> <p>Opinnäytetyön toteutustapana oli toiminnallinen opinnäytetyö. Tiedon kerääminen tapahtui asiantuntijahaastattelun toteuttamisella sekä vierailun suunnittelulla ja toteuttamisella. Vierailukohteeksi valikoitui palvelutalo Merikartano Espoossa. Paikalle saatiin kerralla mahdollisimman suuri määrä kohderyhmämme edustajia.</p> <p>Opinnäytetyön ja vierailun tuloksena voidaan todeta, että henkilökohtainen vierailu on hyvä tapa ennalta estävään poliisitoimintaan sekä tiedon lisäämiseen kohderyhmässä.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
21 + 5 liitesivua	05/2019	AMK2017ONT	
Avainsanat			
Ikäihmiset, Ennalta estävä, Poliisi, Omaisuusrikos, Valepoliisi, Länsi-Uusimaa, Vierailu			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	TOTEUTUSTAPANA TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	4
3	IKÄIHMISET RIKOKSEN KOHTEENA.....	8
4	ASiantuntijahaastattelu	9
5	Vierailun suunnittelu.....	13
6	Vierailun toteutus.....	15
7	Vierailusta saatu palaute.....	17
8	Yhteenveto	18
	LÄHTEET	20
	LIITTEET	21

1 JOHDANTO

Valepoliisirikokset ovat Suomessa kasvaneet räjähdysmäisesti viimeisen kuuden vuoden aikana. Kun puhutaan valepoliisirikoksista, tällöin varsinaiseksi rikosnimikkeeksi muodostuu virkavallan anastus. Muita rikosnimikkeitä, joita esiintyy usein valepoliisirikos-ilmion yhteydessä ovat mm. petokset ja maksuvälinepetokset. Tilastoja tarkasteltaessa käy myös selkeästi ilmi, että edellä mainittujen rikosten asianomistajista valtaosa on ikäihmisiä. (Polstat, 2018.)

Koska valepoliisirikosten uhreista valtaosa on iäkkäämpää väestöä, tuo tämä erilaisia ongelmia mm. näiden rikosten ennalta ehkäisemiseen ja tiedon jakamiseen poliisin näkökulmasta. Suurin osa ilmiön uutisoinnista tapahtuu eri muodoissa internetissä, kuten esimerkiksi iltapäivälehtien verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa. Ongelmaksi tässä kohtaa muodostuu se, että suuri osa kohderyhmästä, eli ikäihmisistä, käyttää internetiä hyvin vähän, jos laisinkaan. Tällöin tieto ei välity ennalta ehkäisevästi oikeille tahoille. Valepoliisin huijaussoitosta poliisin Youtube-kanava on julkaissut varoittavan videon, mutta todennäköisyys videon leviämislle ikäihmisten keskuudessa ei ole kovin suuri (Poliisitube, 30.1.2018).

Opinnäytetyön aihe on kiinnostava sen ajankohtaisuuden ja ilmiön suuren laajenemisen vuoksi. Valepoliisirikokset ovat ilmiönä vielä melko tuore ja se on tuonut poliisille uusia haasteita. Lisäksi ikäihmiset ovat kohderyhmänä sellainen taho, joka tarvitsee erityistä huomiota, erilaista tiedottamista sekä lähestymistapaa kuin esimerkiksi muu nuorempi väestö. Tämän vuoksi aiheen ennalta estävän tiedon lisäämisen toteutustavaksi valittiin jalkautuminen keskelle ikäihmisten omaa ryhmää.

Poliisin korkeakoulutusta käsittelevässä hallituksen esityksessä (HE 64/2013 vp) kuvaillaan, kuinka poliisin rooliin kohdistuu jatkuvasti suurempia odotuksia. Poliisilta odotetaan yhä laajempaa asiantuntijuutta, oman toiminnan jatkuvaa kehittämistä, sekä kykyä reagoida jatkuviin erilaisiin muutoksiin. Edellä mainitut vaatimukset edellyttävät kykyä hahmottaa isoja kokonaisuuksia, ja ennen kaikkea hyviä yhteistyötaitoja. (Myllylä & Salonen 2016, 66.)

Valepoliisihuijausten kaltaisen rikollisuuden kohdalla on ilmennyt hyvin, miten poliisin pitäisi pystyä reagoimaan tapahtuviin muutoksiin. Poliisihallituksen esityksissä on nostettu

esille ehdotuksia petosrikosten torjuntaan. Ehdotuksena on ollut lakimuutoksia, joissa virkavallan anastuksesta, eli valepoliisina toimimisesta, saisi kovemman tuomion. Lisäksi siihen haluttaisiin lisätä tällä hetkellä puuttuva törkeä tekomuoto. Virkavallan anastuksen haluttaisiin riittävän myös televalvonnan perusteeksi. Nykyisin tämä rikosnimike ei pelkää riittä televalvonnan perusteeksi. (YLE, 31.1.2019). Mediassa on ollut keskustelua myös siitä, että pankkien ja rahoituslaitosten tiedonvaihdon salliminen nykyistä pienemmillä säädöksillä auttaisi puuttumaan epäilyttävään rahaliikenteeseen nopeammin (Finanssiala ry, 19.12.2018).

Jatkuva muutoksiin reagoiminen on yksi keskeinen työkalu koko poliisiorganisaation toiminnassa. On oltava jatkuvasti ajan tasalla yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista, koska ne väistämättä heijastuvat myös poliisin päivittäiseen toimintaan. Valepoliisi-ilmiö on hyvä esimerkki tällaisesta yhteiskunnalliseksi ongelmaksi muodostuneesta ilmiöstä. Valepoliisirikoksiin syylistyneet tekijät ovat valikoineet kohderyhmäkseen erityisesti iäkkäämpiä ihmisiä. Vanhukset ovat monella tapaa haavoittuvammassa asemassa nuorempaan väestöön verrattuna. Suomessa väestön keski-ikä nousee kaikkein nopeimmin verrattuna muihin EU-maihin. Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden strategiassa on myös otettu huomioon väestön ikääntyminen. Ikääntymisen myötä siihen liittyvät turvallisuusongelmat tulevat kasvamaan ja ongelmat näkyvät eri tavoin eri alueilla. Vuonna 2017 Taloustutkimus Oy:n teettämän kyselyn mukaan suuri osa (44%) 65-79-vuotiaista suomalaisista luottaa poliisin toimintaan erittäin paljon. (Luotonen, 2017.)

Valepoliisirikoksissa tekijät hyödyntävät kansalaisten korkeaa luottamusta poliisiin. Valitettavasti myös valepoliisirikoksista tietoiset henkilöt, ovat tiedosta huolimatta joutuneet valepoliisin uhreiksi juuri korkean luottamuksen avulla. Valepoliisi-ilmiössä on kysymys eräänlaisesta sosiaalisesta manipuloinnista, jolloin käytetään hyväksi vanhuksen korkeaa luottamusta sellaiseen tahoon, jota hän pitää korkeana auktoriteettina. Valtion virkamiehenä esittäytymällä ja tuomalla ilmi esimerkiksi uhka pankkitilien hakkeroinnista, saadaan vanhus hätäntymään ja paineistettua nopeiden päätösten tekoon. Stressitila sumentaa vanhuksen arviointikykyä ja tällöin hänestä tulee otollinen uhri huijauksen toteuttamiselle. (YLE, 4.6.2018.)

Aihe valepoliiseista ja vanhuksista tuli opinnäytetyön tekijöillä vastaan jo poliisitutkimuksen aiemmassa vaiheessa toisen kurssin yhteydessä. Kurssiin liittyvässä tehtävässä käsiteltiin kyseistä aihetta, siihen liittyviä ongelmia ja ongelmanratkaisukeinoja, mutta hieman

pienemmässä mittakaavassa. Opinnäytetyön tekijät ovat huomanneet, että aihe on ollut myös paljon esillä median eri kanavissa.

Opinnäytetyön aihe on todella ajankohtainen ja jopa ongelmallinen. Ylen tuottamassa artikkelissa kerrottiin suuresta organisoidusta valepoliisiringistä, joka oli suuren rikosaallon takana vuosien 2017-2018 aikana. Lopulta syytevaiheessa jutussa oli syytekohtia yhteensä 320. (YLE, 3.2.2019.) Valepoliisihujaukset eivät ole loppuneet kuitenkaan tähän oikeudenkäyntiin, vaan tapauksia ilmenee edelleen, kuten Lapissa keväällä 2019 (YLE, 11.3.2019). Tämä kertoo, että ennalta estävälle työlle on todella tarvetta ikäihmisten keskuudessa. Ikäihmiset kohderyhmänä tekee aiheesta myös mielenkiintoisen. Opinnäytetyön aiheen selkiytyttyä ja aihetta tarkastellessa löytyi myös muita samasta aiheesta tehtyjä opinnäytetöitä, mutta tämän opinnäytetyön aiheen tarkastelukulma eroaa aiemmista töistä.

2 TOTEUTUSTAPANA TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toteutustavaksi opinnäytetyön tekemiseen on valittu toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisen opinnäytteen tekeminen oli aiheen kannalta kaikista tarkoituksenmukaisin vaihtoehto työn toteuttamiselle. Parhaiten palvelevaa tiedotustapaa tarkasteltaessa, otettiin huomioon ikäihmiset kohderyhmänä. Tärkeänä tavoitteena oli löytää juuri heidät parhaiten tavoitettava tiedotustapa. Tarkastelussa tuli ilmi, että paras mahdollinen tapa jakaa tietoisuutta valepoliisirikoksista olisi toteuttaa vierailukäynti ikäihmisten pariin. Myös vuonna 2018 valmistuneen valepoliisirikoksista kertovan opinnäytetyön mukaan vierailukäynti todettiin hyväksi tavaksi toteuttaa ennalta ehkäisevää työtä poliisin kannalta (Tuomikoski 2018).

Toiminnallisen opinnäytetyön ja vierailun tavoitteena on nykytilan parantaminen, eli tietoisuuden lisääminen valepoliisi-ilmiöstä ikäihmisten keskuudessa. Vierailun toteuttamisella halutaan myös korostaa henkilökohtaisen kanssakäymisen merkitystä poliisin ja kansalaisten välillä. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena, eli produktina on suunnitella ja toteuttaa vierailu, josta laaditaan kirjallinen raportti. Vierailun suunnitteluvaiheessa kerätään aineistoa eri lähteistä ja luodaan työlle myös teoreettista pohjaa sekä määritellään tarkemmin opinnäytteessä esiintyviä käsitteitä. Teoriapohjan ja vierailun suunnittelun tueksi kerätään aineistoa myös asiantuntijahaastattelua avuksi

käyttäen. (Airaksinen & Vilka 2004, 51,57,58.) Asiantuntijahaastattelujen avulla saadaan käyttöön myös kaikista ajankohtaisin ja relevantein tieto valepoliisirikoksiin liittyen.

Toiminnallisen opinnäytteen toteuttamisen tueksi käytettiin haastattelua tiedonkeruumenetelmänä. Asiantuntijahaastattelu sopii opinnäytetyön aihepiirin kartoittamiseen hyvin, koska opinnäytetyön aihetta ei ole vielä tutkittu niin paljon. Haastattelu mahdollistaa uusien näkökulmien avartumisen ja ajankohtaisimman tiedon syventämisen henkilökohtaisella tasolla. (Moilanen ym. 2009, 106, 107.) Myös haastattelumenetelmiä on erilaisia ja pohdittavaksi tuleekin, mikä menetelmä palvelee produktia parhaiten. Yksi haasteista on pohtia, että millaista tietoa tarvitaan kehittämistyön tueksi.

Opinnäytetyön kannalta pyrkimys on haastattelun avulla saada lisää aineistoa toiminnallisen osuuden, eli vierailun, toteuttamiselle. Haastattelemalla kyseisen aihepiirin asiantuntijaa, saa ajankohtaisimman tiedon juuri siltä taholta, joka ilmiön kanssa juuri sillä hetkellä eniten työskentelee. Pyrkimys on haastattelussa saada myös tarkennuksia esimerkiksi rikosnimikkeiden varsinaisiin toteutustapoihin, mitkä niistä ovat kaikista yleisimpiä ja miten niitä olisi mahdollista ennalta ehkäistä. Haastattelun kautta voi myös toimia eräänlaisena viestintuojana suoraan ongelmaa tutkivan tahon ja sen kohderyhmän välillä. Tällä tavoin kaikista ajankohtaisin ja luotettavin tieto saadaan mahdollisimman muuttumattomana suoraan kohderyhmälle. Lisäksi tieto välittyy parhaalla mahdollisella tavalla, eli henkilökohtaisesti.

Toteutustapana on ajateltu käyttää avointa haastattelua. Tällöin haastattelu pysyy keskustelun omaisena, jolloin molemmat osapuolet keskustelevat aiheesta yleisesti ja siihen liittyvistä ongelmista. Keskustelu säilyy tällä tavoin tasavertaisena. Haastattelusta saatujen tietojen perusteella voi kartoittaa, saako haastattelusta tarpeeksi aineistoa vierailun järjestämisen pohjaksi. Kartoituksen perusteella voi pohtia, tuleeko kysymykseen vielä jokin muu tiedonhankintamenetelmä, tai kenties toinen haastattelu. Voi myös olla mahdollista, että saturaatiopiste saavutetaan jo yhdellä onnistuneella haastattelulla. Tämä tarkoittaa sitä, että mahdollinen uusi haastattelu ei toisi enää lisäarvoa tai uutta tietoa kehittämisen kannalta aiheeseen liittyen. (Moilanen ym. 2009, 108, 109.)

Suurin osa produktin aineistosta kerättiin haastattelumenetelmällä. Kerätyn materiaalin ja tietopohjan luotettavuuden tukemiseksi käytettiin tilastoja. Tilastojen tuominen mukaan

työhön sopivissa määrin luo työlle uskottavuutta ja faktapohjaa. Nämä auttavat produktin suunnittelussa ja tiedon analysoimisessa. Olennaisimmat avainasiat, joita opinnäytetyössä halutaan korostaa ja tuoda esille, tulevat parhaiten ilmi muutoin, kuin naamioituna suureksi massaksi tilastoja. Tällä tarkoitetaan sitä, että tilastojen ollessa vain pieni osa varsinaista työn toteutusta, ne eivät vie liikaa huomiota kokonaisuudesta tai niistä seikoista, jotka koetaan kaikkein oleellisimmiksi opinnäytetyön sanoman kannalta. Esimerkiksi yksi opinnäytetyön keskeisimmistä tavoitteista oli se, kuinka saada aiheeseen liittyvä tieto parhaiten suunnattua kohderyhmälle, eli ikäihmisille. Ikäihmisten ollessa kohderyhmänä, hyväksi tavaksi on osoittautunut juuri henkilökohtaiset vierailukäynnit. Silloin sanoma saadaan muuttumattomana esitettyä suoraan esittäväältä taholta, eli tässä tapauksessa poliisilta, asian kohderyhmälle, eli ikäihmisille.

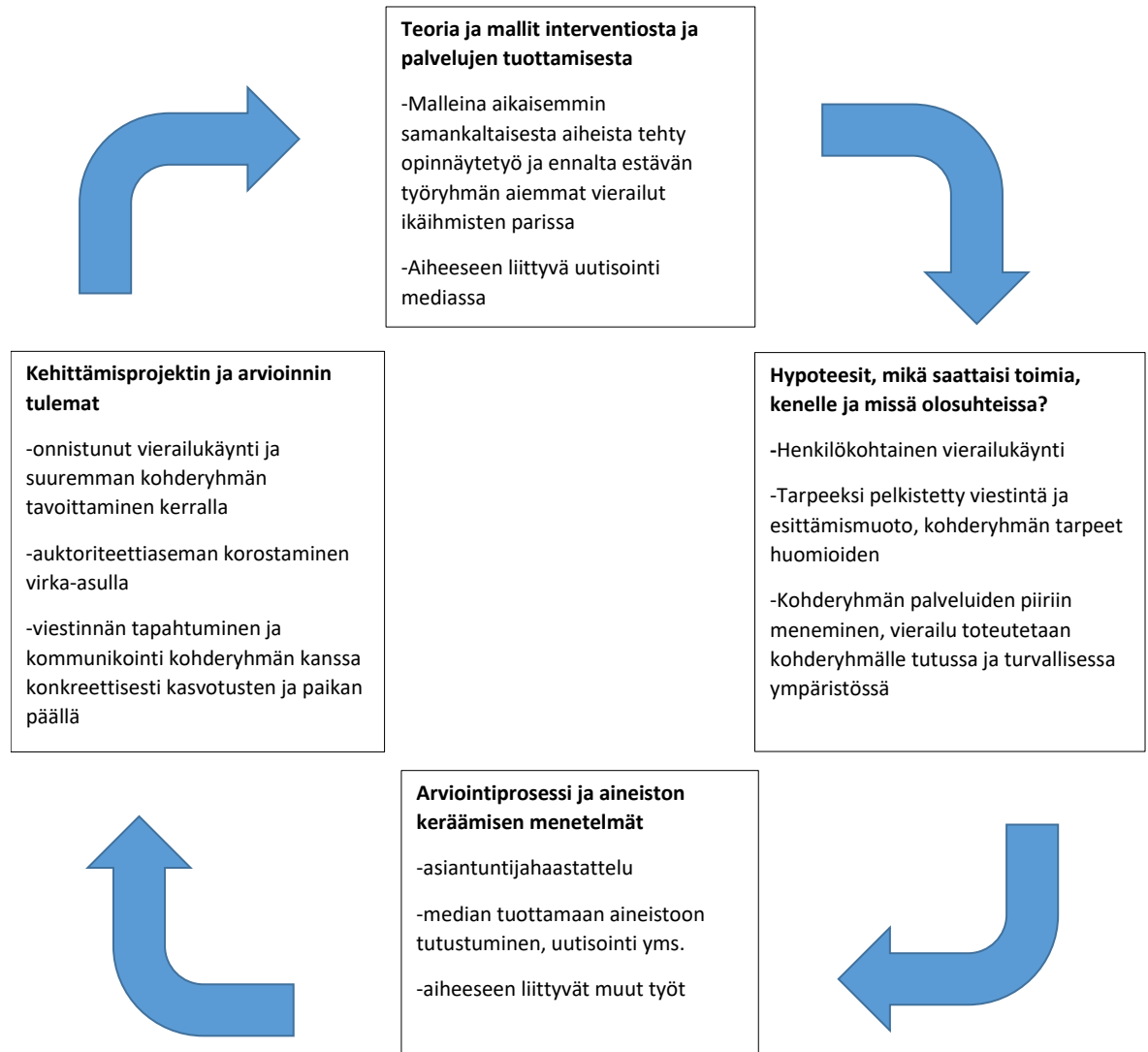
Projektissa on pyritty ottamaan huomioon prosessinäkökulma opinnäytetyön tuottamaan tekstiin. Toiminnallisen opinnäytetyön tekstiosuus, eli raportti, on kirjallinen osio. Raportista tulisi ilmetä mitä, miten ja miksi toteutettu vierailu on tehty, millainen työ on prosessina ollut kokonaisuudessaan, minkälaisia mahdollisia tuloksia on saatu, sekä minkälaisiin johtopäätöksiin tässä prosessissa on päädytty. Raportista tulisi ilmetä myös, miten sen laatijat ovat arvioineet omaa oppimistaan prosessin aikana. Opinnäytetyö myös omalla tavallaan kertoo lukijoilleen sen tekijöiden ammatillisesta osaamisesta. (Airaksinen & Vilka 2004, 51,65.)

Opinnäytetyötä tehdessä on myös muistettava ottaa huomioon lähdekritiikki. Opinnäytetyön aihe on todella ajankohtainen ja siitä on muutaman viimeisen vuoden aikana uutisoitu paljon eri tiedotuskanavissa, kuten uutisissa ja sosiaalisessa mediassa. Varsinkin sosiaalisen median kohdalla kriittinen suhtautuminen lähteeseen tulee aina muistaa. Etenkin sosiaalisessa mediassa yksityishenkilönä esiintyvillä henkilöillä saattaa olla omat kyseenalaiset tarkoituseränsä julkaisujen takana. Aineiston luotettavuutta voi esimerkiksi arvioida lähteen iän, laadun ja uskottavuuden asteen perusteella. (Airaksinen & Vilka 2004, 72,73.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty haastattelussa lähteenä jo pitkän virkauran tehnyttä kokeneempaa rikoskomisariota, joka on jo tunnettavuutensa ja auktoriteettiasemansa vuoksi luotettava lähde tiedon keräämiseen.

Seuraavassa kaaviossa havainnollistetaan opinnäytetyön tarkoituserää ja sen etenemistä realistisen arvioinnin mallin avulla. Realistisen arviointimallin on kehittänyt Pawson & Tilley (1997). Arvioinnin avulla pyritään selvittämään, millaisilla työtavoilla on merkitystä,

keiden kohdalla ja minkäläisissä olosuhteissa. (Karjalainen & Seppänen-Järvelä 2009, 202, 203.)

Kaavio 1. Realistinen arviointimalli. (Karjalainen & Seppänen-Järvelä 2009, 202, 203.)

Kaaviosta 1 on nähtävissä opinnäyteprojektin etenemisen vaiheet, joissa ensin hypoteesien ja aineiston keruun kautta edettiin toteuttamaan vierailun suunnittelua sekä toteuttamista. Seuraavassa vaiheessa arvioitiin vierailun tavoitteita ja niiden onnistumista. Projekti eteni muuten kaavion mukaisesti alusta loppuun, lukuun ottamatta paikallislehden läsnäoloa vierailulla. Paikallislehden läsnäolo olisi mahdollistanut kaaviossa kuvatun syklin jatkuvuuden nostamalla aiheen esille. Tällä tavoin aihe tavoittaisi kohderyhmää vieläkin laajemmalla otannalla.

3 IKÄIHMISET RIKOKSEN KOHTEENA

Tässä työssä puhuttaessa ikäihmisistä ja vanhuksista, tarkoitetaan yli 61-vuotiaita henkilöitä. Ihmisen ikääntyessä kaikki tämän toiminnot, mukaan lukien kognitiiviset, eli tiedonkäsittelytoiminnot, heikkenevät. Kognitiivisia toimintoja hyödynnetään tietojen hankkimisessa sekä niiden käsittelyssä. Näitä toimintoja käytetään myös päätöksenteossa, jonka prosessissa tietoa tarvitaan. Kognitiivisten toimintojen muuttumiseen vaikuttavat monet seikat, kuten henkilön elinolosuhteet ja ympäristö, terveydentila, geneettiset tekijät, normaalit biologiset vanhenemismuutokset elimistössä sekä henkilön erilaiset aktiviteetit. Näiden muutosten mukana muun muassa ikäihmisen tarkkaavaisuus, havaintotoiminnot, motoriikka, muisti ja oppimiskyky heikentyvät. (Ahonen ym. 2014, 238, 244, 246, 247, 249, 250.)

Ikäihmisen saattaa olla vaikea pysyä mukana muun muassa teknologian nopeassa kehityksessä ja pysyä täysin ajan tasalla kaikista ajankohtaisista tapahtumista ja ilmiöistä. Yhteiskunnan nopea kehitys sekä ikäihmisen psyykkisten ja fyysisten ominaisuuksien heikentymisen yhteisvaikutuksena ikäihminen on suuremmassa vaarassa joutua tiettyjen rikosten kohteeksi kuin nuoremmat henkilöt.

Suurin rikoslajiryhmä, jonka uhreiksi ikäihmiset joutuvat, ovat omaisuusrikokset. Suuri osa omaisuusrikoksista on tehty petosta hyväksi käyttäen, jolloin hyväksikäytetään juuri tyypillisiä ikäihmisen heikentyneitä ominaisuuksia. (Polstat, 2018.)

Taulukko 1. Koko Suomessa tapahtuneet rikoslaki-rikokset, joiden asianomistajana on yli 61-vuotiaat henkilöt. (Polstat, 2019.)

Ilmoitettu asianomistajat tapauksina	2016	2017	2018	2019	Summa
Omaisuusrikokset	23 749	22 209	21 531	4 030	71 519
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	2 175	2 016	2 234	453	6 878
Seksuaalirikokset	73	49	81	19	222
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	292	663	524	79	1 558
Rikokset rikoslain 42, 43 ta 44 lukua vastaan	97	96	128	20	341
Liikenne rikokset	3 393	3 526	3 533	807	11 259
Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	2 937	2 932	3 125	737	9 731
Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)	7	6	7	0	20
Rikoslakirikokset	32 723	31 497	31 163	6 145	101 528

Taulukosta 1 on nähtävissä, että omaisuusrikokset ovat suurin rikoslajiryhmä yli 61-vuotiaiden asianomistajien keskuudessa. Taulukossa 1 konkretisoituu omaisuusrikoksiin keskittyvän ennalta ehkäisevän työn tarpeellisuus ikäihmisten keskuudessa. Taulukko 1 myös tukee koko opinnäytetyön aiheen perustaa tuomalla ilmi todellisen poliisin tietoon tulleiden rikosten lukumäärän.

Taulukko 2. Koko Suomessa tapahtuneet omaisuusrikokset ja niiden rikosnimikkeet tekotavan mukaan tapauksissa, joissa asianomistaja on yli 61-vuotias. (Polstat, 2019.)

Ilmoitettu asianomistajat tapauksina	2016	2017	2018	2019	Summa
törkeä varkaus, varkaus	10 256	9 799	9 615	1 672	31 342
näpistys	2 541	2 485	2 433	446	7 905
kavallus	441	556	533	121	1 651
petos, vakuutuspetos, maksuvälinepetos	5 752	4 668	4 267	968	15 655
vero-, avustusrikokset	0	0	1	0	1
ryöstö, kiristys	222	183	420	95	920
vahingonteko	3 760	3 827	3 718	644	11 949
luvaton käyttö	189	166	155	18	528
kätkemisrikokset	111	104	97	15	327
muut omaisuusrikokset	477	421	292	51	1 241
Omaisuusrikokset	23 749	22 209	21 531	4 030	71 519

Huomioitavaa taulukoissa on, että tilastot vuoden 2019 osalta ovat vain noin neljän kuukauden ajalta eivätkä koko vuodelta, niin kuin muiden vuosien osalta taulukossa. Taulukossa 2 on nähtävissä rikosnimikkeet, jotka kuuluvat omaisuusrikosten rikoslajiryhmään. Tilaston mukaan selvästi lukumäärältään suurimmat rikosnimikkeet ovat varkaus, törkeä varkaus, petokset sekä vahingonteko. Näiden tekotapojen painottuminen tilastoissa tukee aiemmin työssä esiin nostettujen rikollisuustyyppien yleisyyttä viimeisten vuosien aikana.

4 ASIANTUNTIJAHAASTATTELU

Lähtötilanteen kartoittamiseksi on päädytty tekemään asiantuntijahaastattelu opinnäytetyön alkuvaiheessa. Haastattelu auttoi saamaan paremman kokonaiskuvan valitusta aiheesta. Sen toteuttaminen ennen muuta varsinaista toiminnallisen osion tarkempaa suunnittelua osoittautui hyväksi valinnaksi. Haastattelusta sai ajankohtaista tietoa siltä taholta, joka on eniten tekemisissä opinnäytteen aiheeseen kuuluvien rikosnimikkeiden parissa.

Haastattelun toteuttaminen auttoi myös aiheen rajaamisessa, ja antoi hyviä suuntaviivoja siihen, millaisia seikkoja tulisi esimerkiksi vierailukäynnillä painottaa. Haastattelua varten oli laadittu lyhyehkö kysymyspohja, joka lähetettiin haastateltavalle etukäteen. Kysymykset käytiin haastattelun aikana läpi ja kattavia vastauksia tuli myös niihin kysymyksiin, jotka esitettiin vasta haastattelun edetessä. Haastattelu sujui hyvin rentona ja keskustelunomaisena. Haastattelusta saatiin myös paljon tietoa vierailun suunnittelua varten. Haastattelussa tuli ilmi sellaisia seikkoja, joita oli selvinnyt jo pohjatyötä tehdessä, mutta myös sellaista uutta tietoa, mitä opinnäytetyön tekijät eivät olleet aiemmin lukeneet tai kuulleet.

Opinnäytetyön aiheeseen liittyvä artikkeli oli julkaistu Helsingin Sanomissa ja siinä oli haastateltu asiantuntijana Helsingin poliisilaitoksen rikoskomisario Hannu Kortelaista. Artikkelin aiheena oli vanhuksiin kohdistuvat petokset. Artikkelissa Kortelaisen kerrottiin olleen edellisenä vuonna moniammatillisessa petostyöryhmässä, joka oli selvittänyt petosrikosten tilanteita ja keinoja niiden ehkäisemiseen. (Helsingin Sanomat, 12.12.2018.) Opinnäytetyöhön päädyttiin haastattelemaan Kortelaista. Kortelaiseen oltiin yhteydessä sähköpostitse ja hänelle sopi haastattelun järjestäminen opinnäytetyöhön liittyen. Haastattelu tapahtui Pasilan poliisitalolla. Haastattelu nauhoitettiin ja sen jälkeen nauhasta koottiin tiedot olennaisimmista seikoista.

Kortelaisen mukaan yleisimmät rikosnimikkeet valepoliisirikoksissa ovat petos ja törkeä petos, maksuvälinepetos, sekä virkavallan anastus. Joissakin tapauksissa näiden rikosten mahdollistamiseksi saattaa tapahtua jokin esirikos, esimerkiksi, näpistys, varkaus tai ryöstö, jotka eivät sisälly petosrikosten tunnusmerkistöön.

Kortelainen toi esille, että yksi yleisimmin toistuva kaava tässä asiayhteydessä on esimerkiksi pankkitunnusten huijaaminen vanhuksilta esiintymällä poliisina. Tällaisessa tapauksessa rikosnimikkeeksi tulee siis virkavallan anastus, sekä rikoshyödyn suuruudesta riippuen, joko petos tai törkeä petos. Kortelaisen mukaan yleistä näissä tapauksissa on se, että summat ovat heti niin suuria, että törkeän rikoksen tunnusmerkistö täyttyy.

Koska esimerkiksi verkkopankkitunnuksien haltuun saaminen tapahtuu useimmiten puhelimitse, ilman fyysistä kontaktia, jää niin sanotun ”alkurikoksen” eli esimerkiksi varkauden, tunnusmerkistö toteutumatta. Esimerkkinä tällaisesta tapahtumasta voisi olla se, että vanhusta pyydetään tuomaan joko verkkopankkitunnukset, tai suuri summa käteistä

rahaa johonkin tiettyyn paikkaan ja jättämään ne sinne, jotta ”poliisi” voisi saada ne haltuunsa.

Kortelainen kertoi haastattelussa siitä, kuinka vanhus päätyy rikoksen uhriksi. Rikoksen kohde usein valitaan profiloiden tiettyjen ominaisuuksien perusteella. Esimerkiksi konkreettisen lyhytaikaisen tarkkailun, nimen tai jonkin muun sellaisen seikan perusteella, joka tuo ilmi henkilön iän. Esimerkiksi lankapuhelinliittymän omistaja on erittäin suurella todennäköisyydellä iäkäs ihminen. Kun sopiva kohde on löytynyt, ensitöikseen tekijät pyrkivät selvittämään, missä pankissa kohteeksi valikoituneen henkilön tili on. Kun pankki on selvinnyt, alkaa sellaisen bulvaanin etsintä, jolla on tili samassa pankissa. Tämä varmistaa sen, että rahojen siirtäminen tililtä toiselle tapahtuu mahdollisimman nopealla aikataululla. Bulvaani tarkoittaa henkilöä, joka toimii asiassa siis välikätenä päämiehen ja uhrin välillä. Bulvaanin tarkoituksena on salata se, kenelle hän todellisuudessa työskentelee.

Myös sellaisten rahansiirtopalveluiden käyttö on mahdollista, joka mahdollistaa rahan siirtymisen saman tien tililtä toiselle, vaikka kyseessä olisikin eri pankkien alaisuudessa olevat tilit. Tällaisen palvelun käyttö on Kortelaisen mukaan harvinaisempaa, ja myös sen käyttäjäksi tulisi rekisteröityä jonkin toisen henkilön tiedoilla, tai valehenkilöllisyydellä, koska sen käyttäjä pystytään yksilöimään ja siitä jää jälki.

Haastattelun perusteella selvisi, kuinka yleistä on myös se, että rikoksen tekijä ei henkilökohtaisesti kohtaa huijauksen kohteeksi valikoitua henkilöä, vaan usein kommunikointi tapahtuu puhelimen välityksellä. Puhelu aloitetaan esittäytymällä poliisiksi ja kertomalla, että henkilön rahat ovat vaarassa ja tilille ollaan tunkeutumassa. Tämän jälkeen pyydetään kohteelta tämän henkilökohtaisia pankkitunnuksia, jotta vahinko saataisiin estettyä. Puhelun aikana pyritään luomaan kiireen tuntua ja aikapainetta, jotta kohteen harkintakyky pettäisi ja päätökset olisivat nopeita. Kortelainen kertoi, että moni huijauksen kohteeksi joutunut on jälkikäteen sanonut ajatelleensa, että tilanteessa oli heidän mielestään ollut jotakin outoa. Kuitenkin juuri kiireen, painostuksen ja henkilön vakuuttavuuden takia hän on toiminut tilanteessa puhelussa annettujen ohjeiden mukaisesti.

Tyypillistä on myös niin sanottu väsytystaktiikka. Väsytystaktiikassa on nimensä mukaisesti kyse uhrin väsyttämisestä. Vaikka uhrille tulisi sellainen olo, että tässä jutussa on nyt jotain hämärää, ovat tekijät niin sitkeitä ja taitavia painostajia, että vanhus usein päätyy

ajattelemaan pääsevänä vain helpommalla, kun antaa rahat tai pankkitunnukset niitä pyytävälle henkilölle.

Haastattelussa nousi esiin, että suurin osa valepoliisirikoksen päätekijöistä ovat olleet paljon poliisin kanssa tekemisissä. Tästä johtuen he tietävät tarkasti poliisin toimintatavat. Tekijät ovat hyvin tietoisia esimerkiksi poliisin arvonimistä ja poliisin käyttämistä termeistä. Tämä mahdollistaa vakuuttavan esiintymisen poliisina. Kortelainen kyseenalaisti sen, miksi Keskusrikospoliisi ei luokittele valepoliisitoimintaa järjestäytyneeksi rikollisuudeksi, vaikka rikosten takana on havaittavissa selvästi järjestäytynyt organisaatio, jossa voidaan katsoa olevan selvä hierarkia.

Valepoliisirikoksen, esimerkiksi juuri pankkitunnusten huijaamisen suorittamiseksi, tarvitaan kuitenkin useampia tahoja, kuten bulvaaneja, joiden tileille rikoksella saadut rahat ensimmäisenä siirretään. Näitä alatoimijoita, eli bulvaaneja saadaan kohtuullisen pienellä vaivalla. Kortelainen kuvaili, että näitä toimijoita voivat olla esimerkiksi erilaiset päihderiippuvaiset. Motivaationa toimii palkinto, joka voi olla esimerkiksi pieni summa rahaa, joka mahdollistaa päihteiden ostamisen. Myös pakottaminen bulvaaniksi voi tulla kyseeseen, jos ei löydy vapaaehtoisia, tai on kova kiire saada pankkitili käyttöön.

Kortelainen kertoi, että toteutustavat ovat yleensä niin ammattimaisia ja tarkoin suunniteltuja, että ne vaikeuttavat poliisin toimintaa rikoksen selvittämisen kannalta. Esimerkiksi puhelut tulevat prepaid-liittymistä, joiden alkuperää on vaikea yksilöidä. Lisäksi rahaliikenne bulvaanien tilien kautta tapahtuu niin nopeasti, että rikoksen kautta menetetyt rahat jäävät oikeastaan aina kateisiin, ellei ilmoitus rikoksesta sattuisi tulemaan niin sanotusti reaaliajassa. Tällöin poliisi pääsisi tekijöiden jäljille vielä, kun itse rikoksen toteuttaminen on käynnissä.

Valitettavan yleistä on kuitenkin se, että viiveet rikoksen tekoajankohdasta siihen pisteeseen, kun poliisi saa ilmoituksen jo tapahtuneesta rikoksesta, ovat hyvin suuria. Tällöin Kortelaisen kokemuksen mukaan melkein aina asianomistajan rahat jäävät kateisiin. Viiveet ilmoituksen tekemisessä johtuvat myös siitä, että rikoksen uhrilla saattaa kestää, ennen kuin hän huomaa joutuneensa huijauksen kohteeksi. Kaikki eivät välttämättä edes itse tajua joutuneensa rikoksen uhriksi, vaan asia käy ilmi vasta myöhemmin tuttavien tai omaisten kanssa keskustellessa.

Kortelaisen kuvauksen mukaan rikollisorganisaatio toimii käytännössä kuitenkin siten, että päätekijät valikoivat uhrin. Bulvaanit toimivat vain niin sanottuina välikappaleina ja heidän pankkitilejään käytetään hyödyksi. Usein myös bulvaanit laitetaan nostamaan rikoksella saadut rahat tileiltään, jotta päätekijät eivät jättäisi jälkiä omista tekemisistään, esimerkiksi pankkiautomaattien valvontakameroihin.

5 VIERAILUN SUUNNITTELU

Ennen vierailun suunnittelua tuli kartoittaa vierailupaikan varsinainen kohderyhmä ja sen tarpeet. Vierailun tarkoitusperän ja sen tavoitteen saavuttamisen kannalta ideaali kohderyhmä olisi sellainen ikäihmisten yhteisö, jonka jäsenet ovat mahdollisimman omatoimisia, hoitavat vielä itse raha-asiansa ja muut arkipäiväiset asiat. Lisäksi tarkoituksena oli myös löytää jokin sellainen yhteisö, joka kokoontuu tietyin väliajoin. Tällöin voitaisiin tavoittaa mahdollisimman suuri kohderyhmä samalla kertaa.

Uudellamaalla oikeastaan joka paikkakunnalla toimii jonkinlainen tällainen ikäihmisten tai eläkeläisten yhteisö, jolla on omaa toimintaa ja joka kokoontuu säännöllisesti. Ensimmäisenä oltiin yhteydessä Nurmijärven eläkkeensaajat Ry:n, koska heidän nettisivujen mukaan yhdistyksen kokoontumisajankohdat olisivat sopineet projektin aikatauluun. Yhdistyksen nettisivuilta kävi ilmi, että Nurmijärven paikallislehdessä ilmoitetaan yhdistyksen kokoontumisajankohdat, sekä tulevat yhdistyksen tapahtumat. Ideaksi tuli, että paikallislehden avulla saisi näkyvyyttä sekä itse tapahtumalle, että aiheen sanoman levittämiseksi. Paikallislehden avulla tieto aiheesta saavuttaisi vielä suuremman kohdeyleisön. Painettu paikallislehti on suurella todennäköisyydellä sellainen tiedotuskanava, jota suurin osa ikäihmistä käyttää.

Yhdistyksen puheenjohtajaan oltiin yhteydessä ja hänen kanssaan sovittiin vierailupäivän toteutuksesta ja ajankohdasta. Myöhemmin kuitenkin tuli ilmi, että yhdistykseen oli samoihin aikoihin varattuna myös toinen samankaltainen vierailu, jonka toteuttajana olisi Itä-Uudenmaan poliisin ennalta estävän työryhmän jäsen. Tuplavarauksesta johtuen yhteydenpitoa käytiin tämän kyseisen ennalta estävän työryhmän konstaapelin kanssa ja ajatuksena oli, että molemmat sovitut vierailut yhdistettäisiin samalle päivälle. Aikataulut eivät sopineet yhteen molempien vierailujen kannalta, joten opinnäytetyön vierailu päätettiin pitää toisessa aiheeseen soveltuvassa paikassa.

Keskusteluja käytiin Länsi-Uudenmaan poliisin ennalta estävän työryhmän kanssa ja he pyrkivät olemaan avuksi uuden vierailupaikan löytämiseksi. Länsi-Uudenmaan alueella oli useita paikkoja, joista oli itse oltu yhteydessä poliisiin ja kyselty mahdollisia vierailuja. Niissä ei vielä oltu ehditty käymään. Monessa paikassa kevään tapahtumakalenteri oli kuitenkin jo täynnä, eikä tilaa ollut vierailun järjestämiseksi.

Espoon Kivenlahden Merikartano-palvelutalosta henkilökunta kertoi, että heillä olisi tarvetta poliisin vierailulle ja he kertoivat lisäksi, että heillä on sovittuna kaksi eri tapahtumapäivää, joissa teemana olisi turvallisuus. Merikartanon henkilökunta kertoi, että pelastuslaitos oli ollut heihin yhteydessä ja toivonut, että vanhuksille pidettäisiin jonkinlainen luento muun muassa paloturvallisuudesta. Merikartanon henkilökunnan oli tarkoitus itse pitää esitys pelastuslaitokselta saamiensa ohjeiden mukaan. Henkilökunta kertoi, että opinnäytetyöhön liittyvän vierailun aihe sopisi hyvin juuri tämän kyseisen päivän teemaan. Tuleva turvallisuusaiheisen päivän ajankohta Merikartanossa oli jo aiemmin lyöty lukkoon ja se tuli melko lyhyellä varoitusaikalla. Vaikka lyhyt varoitusaika vierailulle toi hieman lisähaasteita projektin aikataulutuksen kannalta, suunnittelu kuitenkin toteutettiin niin, että vierailu juuri tuona kyseisenä päivänä onnistuisi.

Merikartanolla oli kyseinen tapahtuma sovittuna kahdelle eri päivälle, mutta opinnäytetyöhön liittyvä vierailu sovittiin toteutettavaksi vain ensimmäiselle tapahtumapäivälle. Merikartanon henkilökunnan mukaan ennakkoon arvioitu osallistujamäärä tulisi olemaan 20-40 henkilön välillä.

Itse esityksen suunnittelussa oli pohdinnassa, mitä apuvälineitä voisi käyttää esityksen tukena. Pohdinnassa oli muun muassa, että käytetäänkö esityksessä lainkaan Powerpoint-esitystä, koska tapahtuma haluttiin pitää mahdollisimman yksinkertaisena ja helposti seurattavana.

Länsi-Uudenmaan poliisista välitettiin kaksi eri Powerpoint-esitystä luennoista, jotka on aiemmin pidetty Espoossa ikäihmisille. Ohjeistukseksi annettiin, että kyseisiä dioja voisi käyttää esityksen pohjana ja muokata niitä tähän kyseiseen vierailuun sopivaksi. Ohjeena oli myös, että esityksen tulisi olla linjassa aiemmin pidettyjen vierailujen kanssa, ettei tulisi kovin eriävää tietoa samasta aiheesta. Esityksen diasarja koottiin yhdistelemällä näiden kahden aiemmin diaesityksen materiaaleja, sekä muokkaamalla niitä tapahtumaan sopiviksi.

Esityksessä oli myös infoa ja dioja hieman varsinaisen opinnäytetyön aiheen ulkopuolelta. Espoon poliisilta tuli toive, että tapahtumassa käsiteltäisiin hieman myös muita arkipäivän turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Tämä koettiin hyväksi, koska myös niiden aiheiden käsittelyllä sai esityksessä tuotua ilmi myös muita riskitekijöitä rikoksen uhriksi joutumiselle kuin pelkästään valepoliiseihin liittyvät asiat.

Vierailun valmisteluna toimi myös keräys erilaisista poliisi aiheisista rekvisiitoista, joita voisi jakaa vierailun yhteydessä. Poliisilaitoksilta sai jaettavaksi kyniä, heijastimia sekä aiheeseen sopivia tarroja, joissa oli valepoliiseista varoittava teksti (Liite 1). Aiemmin mainittu suunnitelmissa ollut paikallislehden uutisointi vierailusta jäi toteutumatta vierailupaikan ja aikataulun muutosten takia.

6 VIERAILUN TOTEUTUS

Vierailulla edustusasuna oli virkavaatteet, koska vierailulla opinnäytetyön tekijät edustivat poliisia. Merikartanon palvelutalon henkilökunta ilmoitti ennen tapahtuman aloitusta, että opinnäytetyöhön liittyvä esitys tulisi olemaan päivän ainoa, eivätkä he pitäisi ollenkaan omaa osuuttaan. Merikartanon aulassa oli ilmoitustaululla kerrottu turvallisuusluennosta ja sen ajankohdasta. Lisäksi myös ennen esityksen alkamista henkilökunta vielä kävi muistuttamassa asukkaita luennosta. Esityspaikka oli Merikartanon ruokala, jonne saapui lopulta noin 40 henkilöä esitystä seuraamaan. Käytössä oli onneksi mikrofoni, koska ruokala oli tilana hieman haastava akustiikaltaan. Powerpoint-esityksen sai näkymään isolle valkokankaalle. Tila oli juuri sopiva sille henkilömäärälle, joka esitystä tuli seuraamaan, koska tyhjiä istuinpaikkoja ei juurikaan jäänyt jäljelle.

Ennen varsinaisen esityksen alkua esiteltiin esityksen pitäjät sekä selvennettiin sitä, miksi aihe on tärkeä. Ennen vierailua oli käyty läpi, kuinka esitys etenee ja miten esityksen eri vaiheissa puheenvuoro vaihtelisi esittäjien kesken. Tukena oli myös Powerpoint-esityksen paperiversio, sekä laadittuja muistiinpanoja. Ennen tapahtumapäivää esityksestä ei oltu suoritettu kenraaliharjoitusta, joten tarkasti ei ollut tiedossa, kuinka kauan esityksen läpivienti veisi aikaa. Siihen oli myös varauduttu, että esitysaika olisi ollut lyhyempi, kuin mitä se todellisuudessa oli. Alun perin esityksen ei pitänyt olla päivän ainoa. Esitystä olisi

kuitenkin tarvittaessa voinut tiivistää, jos tapahtumassa olisi pidetty alun perin suunniteltu toinen turvallisuusaiheinen luento.

Merikartanossa pidetyn esityksen PowerPoint-materiaali on opinnäytetyön liitteenä (Liite 2). Esityksen alussa tarkasteltiin hieman läpi tilastoja ja sitä, minkälaisen rikosten uhreiksi vanhuksat yleisimmin joutuvat. Seuraavana esityksessä tuotiin ilmi, että omaisuusrikokset ovat suurin rikosryhmä, jonka kohteeksi vanhuksat useimmiten joutuvat. Muut rikosnimikkeet, joissa vanhuksat ovat asianomistajina, ovat hyvin pieniä määriä suhteessa omaisuusrikoksiin. Kohderyhmän sijainnin vuoksi tuotiin esille tilastoja ensin koko Länsi-Uudenmaan alueelta, ja sitten pelkästään Espoon alueelta.

Tämän jälkeen esityksessä annettiin yleispäteviä turvallisuusohjeita koskien jokapäiväistä arkea, esimerkiksi turvallista asiointia pankkiautomaatilla ja pankkitunnusten väärinkäytösten ehkäisemistä. Tämä kohta esityksestä herätti eniten keskustelua. Myös osa henkilökunnasta osallistui keskusteluun ja esitti kysymyksiä. Päällimmäisenä oli kysymys siitä, voiko puhelimesta antaa avainlukulistasta numeroita pankin henkilökunnalle, jos on itse soittanut pankin palvelunumeroon. Tämän kerrottiin olevan turvallista, koska silloin he ovat itse olleet yhteydessä pankkiin ja numero, johon he ovat ottaneet yhteyttä, on silloin ollut virallinen pankin palvelunumero.

Esityksessä mainittiin myös kaupustelijoista ja siitä, että tuntemattomia henkilöitä ei tulisi koskaan päästää sisälle omaan asuntoon, tai välttämättä edes rappukäytävään, ellei tunne henkilöä. Vanhuksat kertoivat, että heillä ei ole turvalukkoa asunnoissaan sen vuoksi, että palvelutalon henkilökunnalla olisi aina esteetön kulku asuntoihin hätätilanteiden varalta. Heillä on kuitenkin käytössään turvaranneke, jolla he saavat tarvittaessa hälytettyä apua henkilökunnalta.

Vasta esityksen loppuvaiheessa kerrottiin tarkemmin valepoliisirikoksista ja siitä, miten valepoliisi on mahdollista tunnistaa. Toki suurin osa esityksen aiemmistakin ohjeistuksista olivat omiaan ehkäisemään myös joutumista valepoliisirikosten kohteeksi. Tässä kohtaa esitystä laitettiin virkamerkit kiertämään yleisön joukkoon ja kerrottiin, että pelkkä nahkainen virkamerkkikotelo sellaisenaan ei korvaa itse virkamerkkiä. Kotelo ainoastaan helpottaa siviilipukuisen poliisin tunnistamista. Yleisölle selvennettiin myös, että virkatehtävissä olevalla poliisilla on aina velvollisuus pitää virkamerkkiä mukana ja tarvittaessa myös esitettävä se.

Esityksen aikana korostettiin moneen otteeseen sitä, että pankkikorttien pin-tunnukset ja nettipankkitunnukset ovat tarkoitettu ainoastaan heidän henkilökohtaiseen käyttöönsä, eikä niitä tulisi luovuttaa kellekään ulkopuoliselle. Esityksessä kerrottiin myös, että mikäli pankilla tai poliisilla olisi oikeasti tarve päästä henkilön tilille, niin he eivät tarvitse asiakkaan henkilökohtaisia tunnuksia päästäkseen käsiksi tilitietoihin. Sellainen tilanne ei ole käytännössä mahdollinen, että pankki tai poliisi puhelimitse pyytäisi asiakkaalta minkäänlaisia tunnuksia.

Esityksessä kerrottiin, että valepoliisirikosten tekijät yleensä lähestyvät ihmisiä puhelimitse ja kertovat, että heidän tililleen yritetään murtautua ja että rahat ovat vaarassa ja ne tulisi heti siirtää toiselle tilille. Tilanteessa käytetään hyväksi kovaa kiireen tuntua ja pitkäkestoista painostusta, jotta päästäisiin haluttuun lopputulokseen. Tässä kohtaa Merikartanon henkilökunta osoitti huolensa siitä, että siellä asuvat vanhukset ovat pääsääntöisesti todella kohteliaita, eivätkä välttämättä kehtaa lopettaa puhelua kesken esimerkiksi lehtimyyjän tai muun vastaavan kanssa. Esityksessä painotettiin, että heti jos kokee tullessa jollain tavalla huijatuksi, niin voi matalla kynnyksellä soittaa hätänumeroon.

Esityksen päätyttyä jaettiin vielä jokaiselle poliisin tarrakampanjan tuote (Liite 1), jossa muistutetaan, ettei verkkopankin tai maksukortin tunnuksia tule kertoa kenellekään. Tarraan voi myös itse kirjoittaa oman pankkinsa sulkupalvelun puhelinnumeron. Lisäksi jaossa oli poliisiaiheisia heijastimia ja kyniä. Vierailupaikkaan jätettiin pino tarroja henkilökunnalle jaettavaksi eteenpäin niille asukkaille, jotka eivät olleet paikalla seuraamassa esitystä.

7 VIERAILUSTA SAATU PALAUTE

Vierailun aikana syntyi paljon keskusteluja ja yleisö esitti kysymyksiä sekä kuunteli aktiivisesti esitystä. Tapahtuman jälkeen moni yleisöstä kävi henkilökohtaisesti kiittelemässä esityksestä. Heti vierailun ohjelman päättymisen jälkeen yksi henkilökunnan edustaja jäi keskustelemaan esittäjien kanssa vierailusta. Vierailusta saadun palautteen perusteella tuli ilmi, että virkapuku ja vierailun toteuttajana oleva poliisiorganisaation edustaja toi lisää uskottavuutta ja painoarvoa halutulle sanomalle. Palautekeskustelussa kävi nimenomaan ilmi, että asiaan suhtaudutaan suuremmalla mielenkiinnolla ja vakavuudella, kun asian esittäjänä on virkapukuinen poliisi verrattuna palvelutalon oman henkilökunnan edustajaan.

Opinnäytteen tekijät toivoivat, että vierailusta annettaisiin tapahtuman jälkeen vielä kirjallista palautetta. Ajatuksena oli, että kirjallisesta palautteesta kävisi ilmi, miten palvelutalon asukkaat olivat reagoineet vierailuun ja oliko vierailu mahdollisesti herättänyt asukkaita keskustelemaan aiheesta lisää myöhemminkin.

Merikartanon palvelutalon henkilökunnasta vastasi kirjallisella palautteella Sanna Ikonen. Ikonen kertoi palautteessaan seuraavaa: ”Aihe siis oli oikein hyvä ja koettiin tarpeelliseksi – sekä henkilökunnan että asukkaiden mielestä. Varmaan pöytäkeskustelua esityksen jälkeen käyty, mutta mitään erityisiä kommentteja en ole kuullut. Tuoreessa asukastyytyväisyyskyselyssä palvelutalon turvallisuus koettiin erittäin hyväksi. Tietysti meillä on olemassa järjestelmiä turvallisuutta luomaan sekä henkilökunnan läsnäolo 24/7. Tärkeää oli tuoda esille turvallisuusnäkökulma myös talon ulkopuolella asioidessa. Mielestäni toitte hyvin esille, että varovainen kannattaa olla, mutta toisaalta ette luoneet mitään ”kauhukuvia” siitä, että kaikki ihmiset ovat epärehellisiä.”

8 YHTEENVETO

Vierailukokemuksen ja vierailusta saadun palautteen perusteella voidaan todeta, että henkilökohtainen vierailu ja kanssakäyminen nimenomaisen kohderyhmän, eli ikäihmisten, kanssa on toimiva viestintäkanava. Tähän pohjautuen vierailun voidaan todeta olevan myös erittäin hyvä keino ennalta ehkäisemään rikoksen uhriksi joutumista.

Opinnäytetyön ja vierailun tavoitteeksi asetettiin tietoisuuden lisääminen valepoliisirikoksista ja muista omaisuusrikoksista, joiden kohteeksi ikäihmiset voivat joutua. Tavoitteena oli myös lisätä rikoksen kohteeksi joutumisen ennalta estämisen työkaluja sekä ikäihmisille, että heidän ympärillään toimiville tahoille. Jos vierailun seurauksena edes yksikin ikäihminen on välttynyt joutumasta rikoksen uhriksi, niin voidaan katsoa, että opinnäytetyö ja sen produkti on saavuttaneet toivotun lopputuloksen.

Yleisesti ottaen poliisin henkilökohtainen kanssakäyminen kansalaisten kanssa on tärkeää, eikä sen merkitystä pidä väheksyä. Resurssien puolesta henkilökohtainen käynti on nykyaikana haastavampaa toteuttaa, mutta sillä on yleensä vain positiivisia vaikutuksia ja kokemuksia niissä tahoissa, joissa poliisi on vierailut. Vierailukäynti voidaan todeta erittäin

hyväksi keinoksi ennalta estävän poliisitoiminnan kannalta sekä yleisesti poliisiorganisaation positiivisen julkisuuskuvan luomiseksi.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet ja julkaisut:

Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Nurmi, Jan-Erik & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva, Bookwell Oy.

Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö, Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Karjalainen, Vappu & Seppänen-Järvelä, Riitta (toim.) 2009. Kehittämistyön risteyskiä. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Moilanen, Ojasalo & Ritalahti 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki, Sanoma Pro Oy.

Myllylä, Markku & Salonen, Kari 2016. Poliisiammattikorkeakoulu ja kehittäminen. Artikkelikokooma teoksessa: Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016 – Muttilainen, Vesa & Potila, Pauliina (toim.).

Tuomikoski, Kaisa 2018: Valepoliisirikosten ennaltaehkäisy nyt ja tulevaisuudessa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Lehtiartikkelit ja blogit:

Finanssiala ry 19.12.2018: Palmgren, Johannes. Valepoliisit huijanneet vanhuksilta tänä vuonna yli puoli miljoonaa euroa.

Luettavissa: <http://www.finanssiala.fi/uutismajakka/Sivut/Valepoliisit-huijanneet-yli-puoli-miljoonaa.aspx>

Luettu: 14.1.2019.

Helsingin Sanomat 12.12.2018: Pajuriutta, Satu. Poliisi: Vanhuksiin kohdistuvat petokset ovat entistä yleisempiä ja mielikuviuksellisia – ”Monelta on mennyt koko elämän säästöt”.

Luettavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005929252.html>

Luettu 13.12.2018.

Luotonen, Marko 8.12.2017: Horjuuko vanhemman väen luottamus poliisiin? Blogi.

Luettavissa: <https://blogi.poliisi.fi/horjuuko-vanhemman-vaeston-luottamus-poliisiin/>

Luettu: 18.12.2018.

YLE 4.6.2018: Niemi, Marko. Huijari etsii vanhuksia. MOT-ohjelma.

Katsottavissa: <https://areena.yle.fi/1-4303265>

Katsottu: 18.12.2018.

YLE 3.2.2019: Hämäläinen, Veli-Pekka & Raimoaho, Asmo. Marco oppi jo teininä, että miten hyväuskoisilta viedään rahat – miksi hän sai tällä kertaa jatkaa ihmisten pettämistä niin pitkään?

Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10627065>

Luettu: 8.2.2019.

YLE 31.1.2019: Hämäläinen, Veli-Pekka. Prepaid-liittymän ostajan pitäisi kertoa aina nimensä, ehdottaa poliisi - syynä villinä rehottavat puhelinpetokset.

Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10620037>

Luettu: 8.2.2019.

YLE 31.1.2019: Hämäläinen, Veli-Pekka. Neljälle valepoliisille vankeutta yhdestä Suomen viime vuosien suurimmista huijauksista - etsivät uhriksi vanhuksia etunimien perusteella.

Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10612086>

Luettu: 8.2.2019.

YLE 11.3.2019: Ruokangas, Perttu. Valepoliisi iski jälleen Lapissa.

Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10682662>

Luettu: 12.3.2019.

Youtube 30.1.2018: Poliisitube. Valepoliisin huijaussoitto.

Katsottavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=RdJNqzcUG1c>

Katsottu: 8.2.2019.

LIITTEET

Liite 1. Poliisin tarrakampanjan tuote.

Liite 2. Vierailussa käytetty PowerPoint-esitys, joka on koottu ja muokattu kahdesta eri esityksestä, jotka ovat tehneet rikoskomisario Petri Launiainen ja Espoon kaupungin poliisikoordinaattori Ari Oja.

Irrota taustapaperista, kiinnitä oveen tai muuhun tasaiseen pintaan.

- ei vaikka kysyjä kertoisi olevansa poliisi.

Ilmoita huijausrikoksesta **112**
heti hätänumeroon

Pankin sulkupalvelu

p. ....

Tarran
voi kiinnittää
useamman kerran.

Valepoliisirikokset ja niiden ennalta ehkäisy

Nuorempi konstaapeli Sanna Sakko, Länsi-Uusimaa
Nuorempi konstaapeli Eerika Suominen, Itä-Uusimaa

Yleistä ikääntyneisiin kohdistuneista rikoksista

- Vain osa rikoksista tulee viranomaisten tietoon ja tilastoihin
- Iso osa kaikista yksityiseen henkilöön kohdistuneista väkivalta- ja omaisuusrikoksista jää tulematta poliisin tietoon, syyt ovat monenlaisia...
- Europolin tietojen mukaan unionin jäsenmaissa on selvästi nähtävissä, että **ikäihmiset joutuvat entistä useammin rikosten kohteiksi**
  - Osa ikääntyneisiin kohdistuvista rikoksista on järjestäytyneiden rikollisryhmien suunnitelmallisesti tekemiä

Erlaisia tekotapoja

- Vanhukselle ollaan tarjovinaan "apua", jossa yhteydessä häneltä viedään omaisuutta
- Kaupustelijat ja "rahankerääjät"
- Seurataan pankkiautomaatille tai pankkiautomaatilta
  - Tekijä urkkii tunnuslukua selän takana
  - Nostettuja rahoja pyritään anastamaan
- Iäkään kotiin saatetaan myös pyrkiä jonkin tekosyn varjolla, jolloin häneltä saatetaan viedä omaisuutta
  - Älä allekirjoita mitään mitä et ymmärrä
- Erlaisia petoksia tehdään myös puhelimitse, prepaid-numerot
- Valepoliisijutut

24.10.2018

Ikääntyneisiin kohdistuvat – Länsi-Uusimaa

yli 61

818 Länsi-Uusimaa

Ilmoitettu asianomistajat tapauksina	2016	2017	2018	2019	Summa
Omaisuusrikokset	1 587	1 556	1 549	146	4 838
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	172	114	141	15	442
Seksuaalirikokset	3	2	10	2	17
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	23	40	42	3	108
Rikokset rikoslain 42, 43 ta 44 lukua vastaan	7	4	7	3	21
Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	159	199	185	22	565
Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)	2	0	0	0	2
Rikoslakirikokset (pl liikenneirikokset)	1 953	1 915	1 934	191	5 993

4

Ikääntyneisiin kohdistuvat - Espoo

ylä 61

049 Espoo

Ilmoitettu asianomistajat tapauksina	2016	2017	2018	2019	Summa
Omaisuusrikokset	791	815	905	79	2 590
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	72	67	71	9	219
Seksuaalirikokset	2	2	5	2	11
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	11	13	28	2	54
Rikokset rikoslain 42, 43 ta 44 lukua vastaan	0	1	0	1	2
Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	78	83	103	12	276
Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)	1	0	0	0	1
Rikoslakirikokset (pl liikenneirikokset)	955	981	1 112	105	3 153

5

Turvallisuusohjeita arkeen

Varmista tulija – älä päästä tuntematonta kotiisi

- Jos talossa on ovisummeri, älä päästä epäilyttävää vierasta sisään rakennukseen
- Ovisilmä ja turvaketju ulko-ovessa lisäävät turvallisuutta
- Muista myös takaoven lukitus
- **Älä päästä tuntematonta ihmistä sisälle asuntoosi**
- Ovikellon soittaja voi olla asuntomurtoa valmisteleva henkilö
- Informoi / kerro: Oma sosiaalinen verkosto, luotettavat naapurit ja läheiset
- Rikoksentelejä soittaa useimmin tuntemattomasta numerosta
  - **Älä kerro tuntemattomalle henkilölle asioitasi, mm. missä asut, mitä omaisuutta ym.**
- Rikoksentelejä käyttää kiireen tuntua hyväkseen - älä lähde kiireeseen mukaan
- **Hätäkeskukseen soittaminen (112)**

24.10.2018

Asioi turvallisesti kodin ulkopuolella

- Älä säilytä luotto- tai pankkikortin tunnuslukua lompakossasi tai käsilaukussasi
- Opettele ulkoa luotto- ja pankkikorttiasi nelinumeroiset tunnusluvut
- Suojaa tunnuslukusi kaupan kassalla
- **Nosta rahaa** päiväsaikaan ja **näkyvällä paikalla** sijaitsevasta pankkiautomaatista
  - Älä anna toisten kurkkia käyttämäsi tunnuslukua
  - Älä ota vastaan apua vierailta pankkiautomaatin käytössä
- **Älä esitele ja pidä mukana** suuria rahasummia julkisella paikalla
- **Älä jätä lompakkoasi tai käsilaukkuasi vartioimatta** ostoskärryihin, rollaattoriin tai kaupan tiskille
- Ole erityisen valpas väen tungoksessa, bussissa, metrossa ja kauppajonossa
- **Käy tarvittaessa asioilla yhdessä ystäväsi kanssa!**

24.10.2018

Varo petosyrityksiä ja huijareita

- Ole varuillasi, jos joku soittaa tai lähettää sähköpostia sinulle, esiintyy poliisina tai käyttämäsi pankin virkailijana
  - Pankki tai poliisi ei koskaan pyydä sinua luovuttamaan pankkitietojasi, tunnuslukujasi tai luottokorttitietojasi

Kaulassa riippuva kotelo poliisin virkamerkin kanssa.
Huom! Metallinen tunnuskuva ei korvaa virkamiestä.
Tarkoitus ainoastaan nopeuttaa ja helpottaa poliisimiehen tunnistamista.

24.10.2018

